

CORINA ISABELLA CSISZÁR

Cântece de cătănie

Pe un drum ce vine din Munții Balcani

77.

Pe un drum ce vine din Munții Balcani
Se întâlnește o fată c-un domn căpitan.
De unde vii tu, oare, domnule căpitan?
- Vin din bătălie din Munții Balcani.
- Nu cunoști tu, oare, domnule căpitan,
Pe un sergent ce poartă numele de Ion?
- Îl cunosc prea bine, pe mine m-o servit.
Pe câmpu de luptă cu cinste a murit.
- De ce întrebi copilă, de sergentul Ion?
- Sunt a lui mireasă domnule, căpitan.
- Ascultă-mă fetiță, fii a mea mireasă,
Peste puține zile, vei fi căpităneasă.
- Chiar împărăteasă de-aș putea să fiu,
Altuia mireasă, nu voiesc să fiu.
Dacă de iubire parte n-am avut,
Sus la mânăstire, vreau ca să mă duc.
Cu rochița neagră, cu vâl alb pe cap,
Sus la mânăstire voi sluji cu drag.
- Nu cunoști copilă, pe sergentul Ion,
Că din bătălie s-a-ntors căpitan.
- De ești tu acela, scumpe căpitan,
Numele și gradul fie-ți lăudat.

Bate ceasul

78.

Bate ceasul unu,
Scoală mândră și dă-mi drumul,
Cu rochiță roșioară
Și cu zâmbet de fecioară,
Să-mi apară-n suflet al tău dor.

79.

Bate ceasul doi,
Eu plec mândră, la război
Hai, mândră, pân portiță,
Să-ți sărut a ta guriță,
Părul tău și ochii amândoi.

80.

Bate ceasul trei,
Scoală, mândră, dacă vrei
Și-mi mai dă o gură dulce
Să-mi fie pe unde m-oi duce
Și pe unde or bate pașii mei.

81.

Bate ceasul patru
În picioare îi tăt satu
Clopotile trag și sună,
Tăți feciorii să adună,
Tunul bate aprig la război.

82.

Bate ceasul cinci
Te rog, mândră, să nu plângi,
Asta lume-i trecătoare,
Vreau să mor în zî de sărbătoare,
Vreau să mor mândră pă brațul tău.

83.

Bate ceasul șase,
Frați, surori, părinți din casă,
Înălțați o rugăciune,
Amintiți-vă și de-al meu nume,
Să-mi ajute bunul Dumnezeu.

84.

Bate ceasul șapte
Regimentul e departe,
Rămâi mândră, sănătoasă
Și mereu să sii voioasă,
Să mă porți mereu în gândul tău.

85.

Bate ceasul opt
Regimentul nostru tot,
La apel s-o adunat
Și e gata de plecat,
La un mare nou atac.

86.

Bate ceasul nouă
Inima se rumpe-n două
Și ce-am lăsat în sat,
Fetele de măritat
Și eu în armată am plecat.

87.

Bate ceasul zece,
Hai, mândră, și mă petrece,
Mă petrece pân la gară
Și vezi trenu cum mă cară,
Și mă duce-n altă țară.

Într-un sat ardelenesc

88.

Într-un sat ardelenesc
Din Munții Carpați
Unde acuma locuiesc,
Foarte mulți soldați.
Trece-un căpitan călare,
Un fiu de boier
Șî-ntâlni o fată mare,
A unui zilier.
Fata era țărăncuță,
Da era frumoasă.
Numa să purta desculță
Și din fire scoasă.
Căpitanu-și da silința,
Cum mergea călare,
Cum să facă cunoștință,
Cu fata cea mare.
Îi pune multe-ntrebări,
La multe o-ncerca,
La care uneori fata,
Numai că râdea.
Dar zâmbetul ei cel dulce
Și frumusețea-i rară,
Îl îndemna să stea de vorbă,
Seară, după seară.
Și-i spunea că o iubește
Ca pă nime-n lume.
Ba și bani îi dăruiește,
Să-și ia haine bune.
Îi da bani să se îmbrace,
Ca o boieroaică
Și-i spunea c-ar vrea s-o vadă,
La dânsul acasă.
Dar într-acel moment,
Un fluier se aude,
Ce-i cântat de un cioban
Și fata-i răspunde:
-Ești boier și căpitan

Și ai și bani mulți,
Dar nu-l schimb pe-acest cioban,
Ce cântă prin munți.

Balada Constantin și Leana

(Blestem de mamă)

89.

Frunză verde, tulburea,
Avea Leana nici ca ea,
Trei feciori frumoși avea
Trei feciori ș-o fată mare.
Trei frumoși ca niște zmei,
De dragu te uiți la ei.
Dar copila mirătoare,
Subțârea și cântătoare,
Ruptă dintr-un raz de soare.
Mult cu mă-sa semăna
Și Lenuța o boteza,
Pe numele maică-sa.
Câți feciori au fost prin țară,
Toți venit-au să o ceară.
Mândri și viteji feciorii,
Toți veneau ca pețătorii.
Dar Lenuța ce mirare,
Răspundea la fiecare,
Că-i tânără și așa,
Încă nu s-ar mărita.
Mai la urmă s-arătară,
Pețători din altă țară.
Lenuța când îi vedea,
Mamei sale așa-i zicea:
-Din voinicii aieștia doi,
Care-au venit azi la noi
Mie-mi place unu tare,
L-am văzut și la cătare.
Că-i înalt și subțârel
Și m-aș duce după el.

Și este băiat cuminte
Și știe frumos să cânte.
Și mama pe gânduri sta
Și cu jale cuvânta:
- Draga mea, Lenuță,
Dacă-i fi așa depărtată,
Dor de tine o să m-apuce,
La mine cine te-a aduce?
Iar fecioru cel mai mic,
Constantin copil voinic,
Așa-i zise mamei sale:
- Nu ești mamă, cu dreptate,
Nici la soră, nici la frate.
Că suntem doară tri frați,
Toți crescuți ca niște brazi.
Și doar Ț-am putea aduce,
Pă Lenuța ta cea dulce.
Ascultă, mamă, iubită,
Pă Lenuța o mărită,
N-o lăsa nemăritată,
Sie cât de îndepărtată.
Că de te-a ajunge-un dor,
Îți rămân doar eu fecior.
Și Ileana să-ndupleca,
Pă Lenuța o mărita.
Dar așa a fost să fie,
C-a dat Dumnezeu cel Sfânt,
Vremuri grele pă pământ.
Și de multă răutate,
Mureau oameni de păcate.
Au murit și trei feciori,
Ai Lenuței frățiori.
Constantin încă a murit,
Gândul nu l-a împlinit.
Leana sângură rămasă,
Fără de feciori în casă,
De dor avea inima arsă.
Și umbla tăt supărată.
Se ducea la a lor mormânt
Și se văieta plângând:
- Greu mi-i de al vostru dor,

Stau pe gânduri să mă omor.
Fie-vă somnul ușor.
Altădată blăstăma,
Și blăstămând cuvânta:
- Constantine, Constantine,
Blăstămat îi fi de mine,
Blăstămat de maică-ta,
Că ai dat pă soru-ta.
Că ai dat-o blăstămate,
Pă hotare-ndepărtate.
Frații tăi striga:
N-o da pă soru-ta
De noi n-o înstrăina.
Io te blăstăm, îți spun drept,
Din tăt sufletelul meu,
Pământu nu te primască,
Țărâna nu te voiască,
Lutu afară te izbască.
Azi Lenuța blăstama,
Azi și mâni și altemâni
Și zăle și săptămâni.
Și de multu blăstămat,
Vai, blăstămu s-o legat.
Într-un asfințit de seară,
Constantin sta afară,
Din groapă galbân la față,
Cu trup rece ca de gheață
Și plânje și lăcrima
Și din gură cuvânta:
- Duce-m-aș ș-aș blăstăma,
Da nu pot, că-s îngropat,
Duce-m-aș că maica cere,
Numa că nu am putere.
N-am cal, nici chepeneag,
N-am pă lume om cu drag.
Fecior cine m-a vide
S-a-nfrica, s-a speria,
Făcându-și repede cruce,
Nici la maica nu m-oi duce,
Că m-o blăstămat măicuța,
Că i-am dat pă Lenuța.

Și cum sta și cugeta,
Începu a se ruga.
Sălaș, mândru sălășel,
Fă-te un șoim călușel
Și-o pânză di pă obraz,
Pune-te-n chepeneag,
Tu, cruce, de la pticioare,
Fă-te spadă lucitoare.
Iar tu, Doamne, mă învie,
Dă-mi putere astăzi mie,
La Lenuța duce-m-oi,
Acasă aduce-oi.
Dumnezeu l-o ascultat,
Putere de vii i-o dat.
Sălașu l-o ascultat
Și-n cal s-o preschimbă.
Jolju chepeneag în brață,
Crucea spadă de fier galbân.
Constantin suie călare
Și pornește pân la vale.
Și fuje calu ca vântu,
De-abia atinjea pământu
Și zbura de nu glumea,
Căci stăpânu îi zicea:
-Zboară, murgule, cu mine,
Căci zbor alături de tine,
Zboară, murgule, pă cale,
Că zbor pă urmele tale.
Încă nu fu bine sară,
Constantin descălecară,
La Lenuța-n altă țară.
Lenuța când l-o zărit,
Pe-a său frățior iubit
Din grai dulce i-o grăit:
-Constantine, Constantine,
Spune-mi, dacă-i rău sau bine,
9 ani deja-au trecut
De când noi nu ne-am văzut.
Ba nici vești nu mi-ai trimis,
Nicio carte nu mi-ai scris.
Constantin a cuvântat:

-De când tu te-ai măritat,
Nimic rău nu s-a-ntâmplat.
Suntem sănătoși acasă,
Mama încă-i sănătoasă,
Pre multe io n-am ce-ți spune,
Totuși îți aduc vești bune.
Frații tăi să-nsurară,
Dar pe gânduri să luare,
La nuntă nu te chemară.
Eu ți-s frate mai cu dor
Și fiindcă acum mă-nsor,
Am grăit aici de-i vrea,
Vino, dar la nunta mea.
Astfel zice Constantin,
Cu glasul de jale plin.
Din ochi lacrimi îi cădeau,
Și suspine-l năpădeau.
Lenuța nu-nțelegea.
-Spune-mi, frate, adevărat,
De mă chemi la veselie,
Să mă îmbrăc cu bucurie.
Iar de mă chemi la jelanie,
Să mă îmbrăc cu grele haine.
-Doară-ți spun drept, soră, țâie,
Că te tem la veselie.
Și ea mândru s-o gătat
Haine albe ș-o luat
Ș-apoi ambii au plecat.
Pe cărarea cea mai lată,
De voinici pe vremi călcată.
Pă cărare cunoscută,
De voinici pă vremi bătută.
Iar pe cale cum mergea,
Păsările-i urmărea,
Mânzul ei din grai grăia:
- De când soarele răsare
Și de când floare-i floare,
Și de când lumea-i lume,
N-am văzut așa minune,
Să margă viu cu mortu,
Tăt alătura pân codru.

Să margă viul aproape,
Cu cei morți ieșiți din groape.
Alelei, cu mortu pă cărare,
Constantin vinea,
Da Lenuța nu înțelegea.
Dar glumea așa zicea:
-Auzi, frate, Constantine,
Ce vorbesc munți de tine?
Lasă, soră, să vorbească,
Mințale să-ți prăpădească.
Ei să fie cu cântatu,
Noi să fim cu ascultatu.
Asta-n seamă n-o băgară,
Calea lor că și-o urmară.
Patru zâle lungi de vară
Ei au călătorit
Puțințel au odihnit.
Când veni a cincea zi,
Soarele că răsări,
A venit și satu lor,
Plin de negură și nor.
Când aproape au fost de sat,
Constantin a cuvântat:
- Lenuță, cu al tău căluț,
Vino, mai câtingăluț.
Că eu cu al meu căluț,
O să mărg mai târișor,
Ca să-i dau mamii de știre,
Să facă bună primire.
Să aștearnă mesăle,
Să umple paharale,
Bine vorba nu-și găta,
Calul lui și-l pinteaca,
Și-ntr-o fugă alerga.
Nu la mă-sa pe cuvânt,
Ci de-a dreptul la mormânt.
Aicia a descălecat
Și din gură a cuvântat:
- Cal crescut sub glia noastră,
Dusu-m-ai și m-ai adus
Și pe cale și pe sus

Și-ai făcut un mare bine,
Pentru mama, pentru mine.
Pentru mamă, pentru frate,
Pentru mine totodată.
Și tu chepeneag iubit,
Fă-te, pânză de-nvelit.
Iar tu, Doamne, Doamne, Sfânt,
Dă-mi iar locu în mormânt.
C-am scăpat de ce-o fo greu,
Am primit amu gându meu.
La Lenuța dusu-m-am,
Acasă adusu-am.
Dumnezeu l-o ascultat,
Mormântu s-o despicas,
Constantin era-ngropat.
Lenuța pă când intra,
Tare se minuna,
Că toate erau schimbate,
Toate de jale transformate.
Ea sărmana aștepta,
Că frații vor alerga,
În prag a o întâmpina.
De nimic nu s-ar fi ivit,
Constantin ar fi venit,
Ea la ușă se repedea,
Ușa încuiată o vedea.
Și-ncepe ca să vadă,
Altă ușă încuiată.
- Lasă-mă, mămuică, lasă,
Lasă-mă, să intru-n casă.
Mă-sa din casă o auzind,
O alungă blăstămând:
-Du-te-n foc și-n câte rele,
N-am avut zilele mele,
Du-te-n foc, du-te de-aci,
Nu mă tot băjocuri.
Că tri feciori am avut,
Pă toți tri i-am pus sub nuc.
Pă toți tri i-am pus sub glie,
Sfântu Dumnezău să-i știe.
Iar Lenuța scumpă fată,

Măritată-i, măritată.
Într-o țară-ndepărtată
N-oi vide-o niciodată.
Fie blăstămat,
Cine a o îndepărtat.
Pământu să nu-l primască,
Țărâna să nu-l voiască,
Lutu afară să-l izbască.
Iar Lenuța nu-nceta,
Tăt bătea și să ruga:
- Lasă-mă, mămucă, lasă,
Lasă-mă, să intru-n casă.
Și mă-sa cu greu o lasă,
Și pă scaun o pune.
Și la dânsa cum privea,
Pe Lenuța o cunoștea.
- Draga mea, ș-a mării floare,
Mă-ntreb că tu ești oare?
O, că nici n-am visat,
Că te-oi mai vide vreodată.
Și Leana îi spunea,
Câte o mai suferit ea.
Și-o murit feciorii ei,
Ș-o rămas fără de ei.
- Măcar tu, scumpa me, fată,
De nu erai măritată,
Într-o țară-ndepărtată.
De erai aici, era mai ușor
Ș-aș mai fi uitat cu dor.
Da să fie blestemat,
Cine mi te-o-ndepărtat.
Pământu să nu-l primască,
Țărâna să nu-l voiască,
Lutu afară să-l izbască.
Lenuța se-nfiora
Și-i spunea măicuții sale,
Cum au venit ei pe cale,
Cum Constantin o adus-o
Și câte și mai câte-i spune.
Și i-o zâs cu glasul frânt:
- Hai, Lenuță, la mormânt.

Hai, Lenuță, să grăim,
La mormânt în sintirim.
Și dacă sosiră,
Jos pe el se prăvăliră.
Începu a cuvânta
Și din gură a cuvânta:
- Constantine, ieși afară,
Vino, Constantine, iară.
Ieși, dragă, Constantine,
Că mi-e dor, mi-e dor, de tine.
-Nu te tot ruga de mine,
Blastă-mă iară mai bine!
Morminte nu si păgân,
Slobăzi-l pă Constantin.
Ori măcar dă-i dragi morminte,
Pântru câteva minute.
Pământul atunci tăcea,
Constantin din greu venea.
-Mamă, dacă vrei tu, bine,
Fă acuma pentru mine
Și-mi dezleagă blăstămu,
Și-mi dezleagă sufletu.
Că m-ai blăstămat măicuță,
Pântru scumpa ta fătuță.
Pământu nu mă primască,
Țărâna nu mă voiască.
Lutu afară mă izbască.
Pământu m-a prigonit,
Țărâna m-a bajocurit,
Lutu afară m-a izbit.
-Dragu meu, să fii iertat
Și de blestem dezlegat.
Să fie blestemat pământu
Că nu m-a ascultă,
Bată-l jelea lui mormântu.
Pământu atunci urla:
-Nu-i destul c-ai blăstămat,
Pe-un copil nevinovat,
Acum mă blăstămi pe mine?
Blăstăma-te-oi eu pă tine,
Că n-ai inimă de mamă,

Nu ți sufletu de samă.
Pământu sub urgie
Să te-nghițască de vie.
Pământu se despica,
Leana din mormânt grăia:
-Blăstămată să fiu eu,
Vai, pentru blăstămu mneu,
Orice mamă s-ar afla,
Pă copil n-ar blăstăma.
Sie dânsa blăstămată
N-aivă parte niciodată.
N-aivă prapor la-ngropare,
Nici popă la comândare.
Vai, de aceie mamă care,
Blastă-mă fără muștrare,
Că ea blăstămă pe fiul său
Iar pe dânsa Dumnezeu.

90.

Câți coconi ai măi, țâgane,
-Hapi, doi, cucoane.
-Care doi?
Iaca, doi.
Doi în brață,
Doi în față,
Doi în poale,
Doi în car,
Doi sub car,
Doi la boi,
Doi în măru cel gutui,
Doi ce cântă la cimpoi.
Iar Marică și Sorică
Și Matei și Doroftei,
Stau la foc că-s mititei,
Să prăjesc ca vai, de ei.
Că îs tare golănei.

De la Maria Boitor, 81 ani, Șișești, 2017.